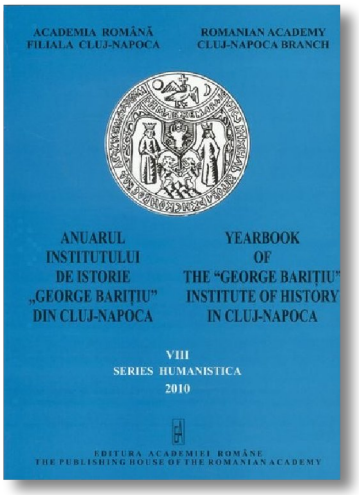

ISSN 1584-4404

Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca
Series *Humanistica*

humanistica.ro

Tipuri de insulte folosite de adolescenți

Marius Florea, Iulia Mateiu

How to cite this article:
Florea, Marius; Mateiu, Iulia (2010) *Tipuri de insulte folosite de adolescenți*, Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca, Series Humanistica, Vol. 8, pp. 101–122. DOI: 10.5281/zenodo.22965972

© 2010: The Publishing House of the Romanian Academy.
Humanistica Yearbook is published online since 2003.
Submit your article to Humanistica Yearbook: secretariat.dcsu@acad-cj.ro

TIPURI DE INSULTE FOLOSITE DE ADOLESCENȚI

Marius Florea*, **Iulia Mateiu****

* Institutul de Istorie „George Barițiu" din Cluj-Napoca
** Universitatea „Babeş-Bolyai", Cluj-Napoca

Abstract. *In this paper, we analyse the types of insults used by the teenagers as a form of manifestation of the verbal aggression. After the application of a questionnaire of 21 items on a sample of 90 subjects 14–19 years old, we have identified 14 types of insults used in conflictual situations but also in friendly talks (insults used as nicknames; insults used as terms of address in the communication with familiar persons: friends, colleagues, family etc.).*

The analysis of the answers permitted us to identify also their contexts and some of the causes that can explain the frequency of this behaviour between the teenagers: the infuence of the family, of their teachers or of their group of friends.

This diagnostics can represent a starting point in the definition of some solutions for preventing and correcting these behaviours of the teenagers.

The types of insults identified also reflect the system of moral values and attitudes of the teenagers, permitting a better charcterization of this age.

Key words: *adolescence, aggression, insult, irony, swearing, nickname.*

1. AGRESIUNEA VERBALĂ PRIN INSULTE, O COMPONENTĂ A *SUBCULTURII* TINERILOR

Cei mai mulți autori descriu adolescența ca pe o vârstă dificilă, din cauza imaturității afective şi caracterologice, sursă de stări şi atitudini contradictorii (hipersensibilitate, dorințe confuze, stări conflictuale, introversiune, anxietate, cinism, sentimentalism excesiv ce alternează cu indiferența cea mai ingrată, excentricitate în raport cu adulții, non-conformism, revoltă), care îngreunează mult comunicarea cu adulții.

Pe de altă parte, adolescența este şi vârsta căutării de sine şi de modele. „Din păcate, tinerii din ziua de azi nu mai pot, ca în trecut, aştepta din exterior modele gata făcute, unice şi care se pretind absolute pentru a descoperi sensul profund al

vieții şi normele morale şi sociale de acțiune. Societatea contemporană a devenit prea complexă, diversificată şi individualistă pentru a fi în măsură fie să construiască, fie să impună astfel de modele. Dacă ar încerca să o facă, aceste tentative ar trebui denunțate de îndată ca nişte ideologii totalitare, în numele experiențelor dezastruoase la care au supus şi supun omenirea. Tinerilor înşişi le revine aşadar sarcina dificilă de a-şi făuri un țel în viață şi de a-şi defini norme de acțiune corespunzătoare acestuia."[1]

Renunțarea, la nivel de societate la fostele scale valorice a contribuit şi a amplificat oscilația tinerilor adolescenți între repere educative şi normative foarte contradictorii. Această stare anomică este consecința negativă a „mutațiilor" care s-au produs într-un timp foarte scurt şi se caracterizează prin suspendarea unei părți semnificative din funcționalitatea normelor juridice şi a valorilor morale.

Astfel, proliferarea „grupurilor stradale", diversitatea rolurilor sociale, mobilitatea socio-profesională tot mai accentuată etc. au condus, în special la tinerii adolescenți, la fenomene de indiferență şi derută valorică. Fără îndoială, confuzia axiologică este accentuată după ieşirea din sistemele totalitare şi trecerea la democrație, dat fiind faptul că această perioadă de tranziție social-economică şi politică înseamnă şi o trecere de la un cod normativ la altul.

Anomia reprezintă o stare „normală" pentru societățile zguduite de revoluții sau crize sociale de amploare, în urma cărora se amplifică tendințele de devianță socială. În acelaşi timp, R. Merton identifica drept cauză a stărilor anomice discrepanța dintre scopurile dezirabile social şi mijloacele legitime de realizare a lor[2].

Pentru o mare parte a adolescenților, starea anomică actuală este resimțită ca un conflict profund între structura personalității lor, aflată în plin proces de formare, pe de o parte, şi reperele valorice care ar trebui să le orienteze conduita, pe de altă parte.

Organizarea lor în grupuri distincte, mergând – *in extremis* – până la asocierea în „gang"-uri, urmăreşte, dincolo de contestarea educației paternalist-autoritare, manifestarea protestului deschis împotriva unei societăți „compromise" şi perimate, pe care tinerii vor s-o reînnoiască cu creativitatea lor specifică.

Prin urmare, tinerii sunt pe cale de a-şi crea o *subcultură*[3] proprie, care se caracterizează prin predominanța imaginarului, a non-raționalului sau chiar a iraționalului în raport cu ceea ce putem numi modelul „logico-rațional", ce inspiră şi modelează structurile economice, sociale şi politice ale societății adulte. „În timp ce societatea adultă tinde să se construiască printr-o structurare «ştiințifică» şi «logică» a muncii sale, în funcție de dinamica implacabilă şi, de altfel, adesea

[1] J. Lazure, *La société alternative et les jeunes*, „Santé mentale au Québec", nr. 2/1984, IX, p. 146.
[2] Apud S. M. Rădulescu, *Anomie, devianță şi patologie socială*, Bucureşti, Edit. Hyperion, 1991.
[3] J. Lazure, *op. cit.*, p. 147.

absurdă a unei rentabilități excesiv de materiale şi cantitative, tinerii caută mai degrabă să-şi procure plăcere, să inventeze, să experimenteze viața, să o trăiască în joacă, să profite de toți stimulenții şi de toate provocările. Importanța pe care tinerii o acordă plăcerii ca sursă de creație şi de organizare a vieții lor explică orientarea «expresivă» a activităților lor, opusă aşa-zisei orientări «instrumentale», specifică activităților profesionale ale adulților supuse unui model pozitivist de organizare umană şi socială. Prin orientarea ei «expresivă», subcultura tinerilor pune preț pe manifestarea sentimentelor, a emoțiilor de toate tipurile, pe activități artizanale, artistice şi sociale cu caracter gratuit, întreprinse mai mult din plăcerea de a crea, de a inventa ceva nou şi de a comunica astfel anumite calități ale propriei ființe. În fine, subcultura tinerilor favorizează, chiar dacă nu o transpune întotdeauna în realitate, o atitudine de detaşare, de libertate şi independență față de structurile care definesc şi normele ce guvernează societatea adultă."[4]

Adolescenții caută mai degrabă să-şi construiască propriile lor sisteme de valori, raporturi sociale şi coduri normative, opuse orientărilor profunde şi direcțiilor normative ale societății adulte.

Non-conformismul în raport cu normele şi valorile adulților este însoțit de un conformism în raport cu tovarăşii de aceeaşi vârstă. Dacă adolescentul se arată critic şi intransigent față de comportamentul, discursul şi actele adulților, el îşi imită tovarăşii, de aprecierea cărora are mare nevoie. „În concepția adolescenților despre viață, valoarea unei persoane se măsoară esențialmente în funcție de părerea şi aprecierea directă a tovarăşilor săi."[5] Această reputație nu poate depinde nici de statutul economic, nici de statutul social ori profesional. Ea se bazează pe persoana fizică şi pe acțiunile ei, care trebuie să corespundă valorilor membrilor grupului. „Pentru băieți, căutarea prestigiului, ce contribuie decisiv la construirea identității virile, presupune o demonstrație spectaculoasă a capacităților sale fizice şi mentale şi o reprezentare foarte elaborată a ceea ce sunt."[6]

Aceasta explică, în parte, manifestările de agresivitate, destul de frecvente în rândul adolescenților. Actele agresive pot îmbrăca forme diverse de manifestare, mergând de la omor la simple remarci sarcastice, fapt ce face dificilă stabilirea unor criterii de identificare şi tipologizare a acestora.

Buss (1961), citat de Moser (1987), identifică trei dimensiuni caracteristice agresiunii: 1) fizică – verbală; 2) activă – pasivă; 3) directă – indirectă[7].

Combinarea acestor trei dimensiuni permite delimitarea a opt tipuri diferite de agresiune (*fig. 1*).

[4] J. Lazure, *op. cit.*, p. 147.

[5] D. Lepoutre, *Coeur des banlieues. Codes, rites et langages*, Paris, Ed. Odile Jacob, 1997, p. 269.

[6] D. Lepoutre, *op. cit.*, p. 272.

[7] G. Moser, *L'agression*, Paris, P.U.F., 1987.

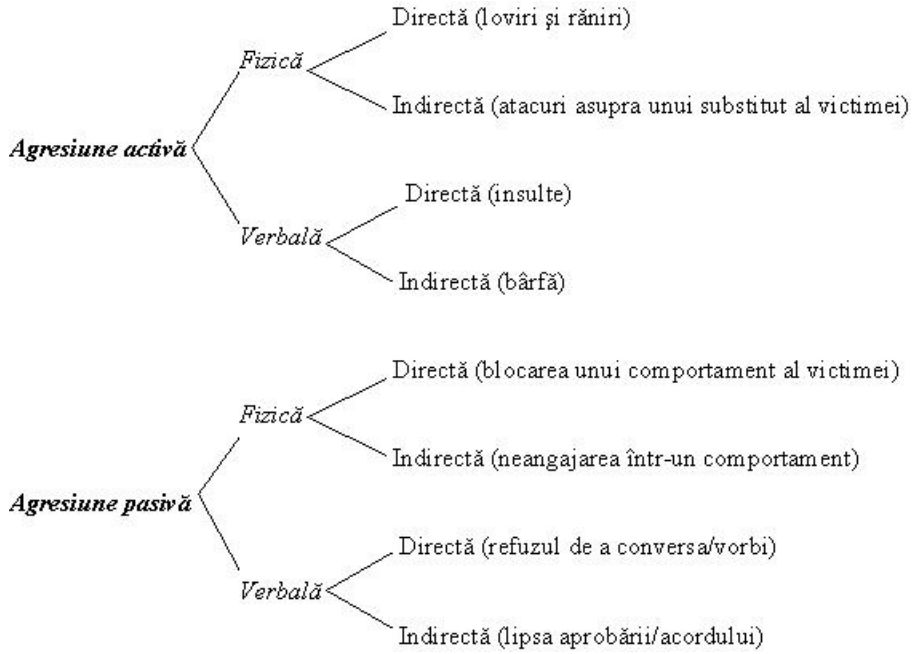

Fig. 1. Tipuri de agresiune (după Buss,1961).

În funcţie de agresor sau de persoana care adoptă o conduită agresivă, se pot diferenţia:

1) *agresivitatea tânărului* vs. *agresivitatea adultului*;

2) *agresivitatea masculină* vs. *agresivitatea feminină*;

3) *agresivitatea individuală* vs. *agresivitatea colectivă*[8].

Literatura de specialitate mai face distincţia între *agresivitatea reactivă* – cea prin care se răspunde unei provocări – şi cea *proactivă*, iniţiată fără provocări prealabile. Importantă este, de asemenea, diferenţierea dintre *agresivitatea verbală* şi cea *fizică*, aceasta din urmă fiind mult mai gravă, atât prin consecinţele asupra celui agresat, cât şi datorită probabilităţii mai mare de a declanşa o ripostă ce duce la o escaladare a conflictului[9].

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

Pentru a identifica tipurile de insulte ca forme de manifestare a agresivităţii verbale, motivele şi modul lor de funcţionare la vârsta adolescenţei, am aplicat un

[8] N. Mitrofan, *Agresivitatea*, în *Manual de psihologie socială*, A. Neculau (coord.), Iaşi, Edit. Polirom, 2003.

[9] P. Iluţ, *Comportament prosocial – comportament antisocial*, în *Psihologie socială*, I. Radu (coord.), Cluj-Napoca, Edit. Exe, 1994.

chestionar cu 21 de itemi, pe un eşantion de 90 de subiecți, dintre care 66 de băieți şi 24 de fete, cu vârsta cuprinsă între 14–19 ani (*anexa 1*).

Chestionarul cuprinde 6 itemi cu răspuns închis (referitori la reacția cea mai frecventă a adolescenților în cazul unui conflict cu o persoană cunoscută *vs.* necunocută, la reacția lor la o insultă în public *vs.* în absența vreunui martor, la frecvența cu care recurg la insulte pentru a pune la punct pe cineva, la contextele în care folosesc insulte fără semnificație agresivă) şi 15 itemi cu răspuns deschis (referitori la tipurile de insulte folosite la adresa unei persoane de sex masculin *vs.* feminin, la adresa unei persoane cunoscute *vs.* necunoscute, mai puternice *vs.* mai slabe, la adresa părinților lor, la adresa profesorilor lor, tipuri de insulte folosite fără intenția de a-l jigni pe celălalt, tipuri de insulte folosite ca formule de adresare curentă la adresa unei persoane cunoscute: prieten, coleg, membru al familiei, tipuri de insulte folosite ca porecle, tipuri de insulte folosite de părinții lor *vs.* de profesorii lor).

Pornind de la ipoteza unei practici diferențiate a insultelor în funcție de:

- sexul celui care le foloseşte;
- gradul de familiaritate/cunoaştere în raport cu persoana insultată;
- prezența sau absența vreunui martor în situația în care adolescentul este în poziție de victimă a unei agresiuni verbale de genul insultei;
- sexul celui insultat;
- raportul de forțe existent între agresor şi victimă, am procedat la o analiză comparativă a răspunsurilor băieților *vs*. ale fetelor la itemii: 1 şi 2; 3 şi 4; 5, 6 şi 7; 8 şi 9, 10 şi 11; 14 şi 15; la fiecare din ceilalți itemi în parte.

3. ANALIZA ŞI INTERPRETAREA DATELOR

Analiza şi interpretarea datelor astfel obținute relevă faptul că:

Într-un conflict cu o persoană cunoscută (membru al familiei, prieten/ă, vecin/ă, coleg/ă), subiecții reacționează după cum urmează (*fig. 2*): dintr-un total de 66 de băieți, 22 de subiecți (adică 33,33%) caută să rezolve conflictul fără a recurge la vreo agresiune fizică sau verbală; 15 (22,72%) recurg la insulte; 13 (19,69%) folosesc porecle la adresa adversarului lor; 11 (16,66%) folosesc înjurături; 4 (6,06%) preferă să-şi ironizeze adversarul; 1 (1,51%) recurge la agresiune fizică.

Dintr-un total de 24 de fete, 9 subiecți (reprezentând 37,5%) recurg la insulte pentru a rezolva un conflict, 10 (41,66%) adoptă un comportament împăciuitor, 4 (16,66%) recurg la ironie, iar 1 subiect (4,16%) foloseşte porecle la adresa adversarului.

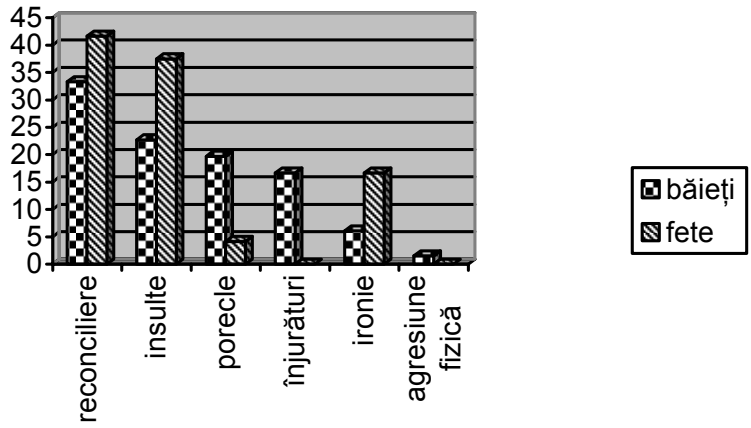

Fig. 2. Frecvența reacțiilor adolescenților într-un conflict cu un cunoscut.

Într-un conflict cu o persoană necunoscută, subiecții au următoarele reacții (*fig. 3*): dintr-un total de 66 de băieți, 16 subiecți (adică 24,24%) optează pentru un comportament împăciuitor; 15 (22,72%) recurg la insulte; 13 (19,69%) optează pentru înjurături; 10 (15,15%) recurg la agresiune fizică; 6 (9,09%) folosesc insulte gestuale; 4 (6,06%) folosesc porecle; 2 subiecți (3,03%) reacționează printr-o ironie.

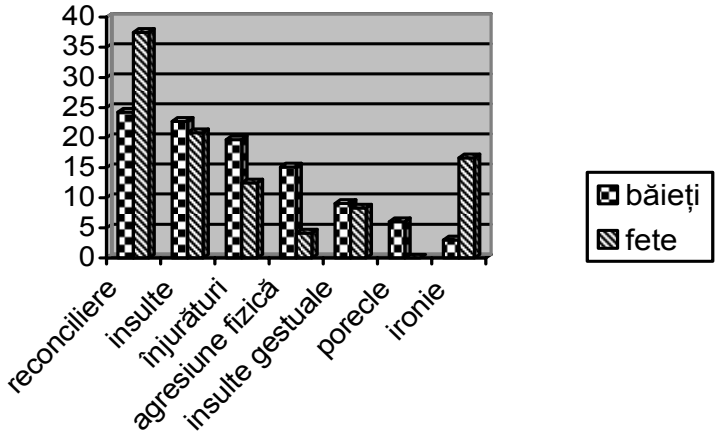

Fig. 3. Frecvența reacțiilor adolescenților într-un conflict cu un necunoscut.

Dintr-un total de 24 de fete, 9 subiecți (adică 37,5%) caută o rezolvare pașnică a conflictului, 5 (20,83%) reacționează printr-o insultă, 4 (16,66%) recurg la ironie, 3 (12,5%) folosesc înjurături, 2 (8,33%) folosesc insulte gestuale, iar 1 subiect (4,16%) recurge la agresiune fizică.

Remarcăm aşadar că, în pofida numărului mare de băieți care caută o rezolvare paşnică a conflictului, cei mai mulți dintre subiecți adoptă un comportament agresiv, mai mult sau mai puțin grav, în funcție de gradul de cunoaştere/familiaritate a „adversarului".

Astfel, *poreclele* sunt folosite mai frecvent la adresa unei persoane cunoscute decât cu referire la un necunoscut, întrucât ele reprezintă nişte „apelative familiare, adesea batjocoritoare"[10].

Din contră, *agresiunea fizică* este mai frecvent folosită cu necunoscuții, căci, după cum subliniază Konrad Lorenz: „Relațiile personale constituie un mare obstacol în calea agresiunii. Anonimatul persoanei atacate facilitează într-adevăr declanşarea comportamentului agresiv."[11]

Insultele/injuriile şi *înjurăturile* sunt folosite într-un mod mai constant decât celelalte forme de agresiune, un număr egal (sau aproape egal) de subiecți recurgând la ele atât într-un conflict cu o persoană cunoscută, cât şi într-un conflict cu o persoană necunoscută.

Ironia, prin care ne exprimăm indirect gândurile, este mai greu de manevrat şi mai puțin percutantă, fapt pentru care este şi mai rar folosită.

La adresa unui adversar necunoscut, băieții, spre deosebire de fete, folosesc mai des *insulte gestuale*, care sunt în cea mai mare parte vulgare, spre deosebire de insultele verbale, mult mai variate şi nu neapărat grosolane.

Chiar dacă, din cauza constituției lor fizice, fetele nu recurg la agresiunea fizică, în raport cu o persoană cunoscută, despre care ştiu cum reacționează, ele folosesc *insulte* sau mai degrabă *ironia*, decât soluții pacificatoare. În relație cu un necunoscut, reacțiile fetelor sunt mult mai variate. Comparând opțiunile lor pentru un comportament non-agresiv *vs*. agresiv, remarcăm o tendință spre agresiune, manifestată prin insulte verbale, dar şi gestuale, ironie, înjurături şi chiar agresiune fizică. Afirmația lui Lorenz se verifică aşadar şi în cazul fetelor, care se dovedesc mult mai agresive față de un necunoscut decât față de o persoană cunoscută.

Pornind de la ipoteza că insultele/injuriile sunt manifestările cele mai curente de agresivitate, am încercat să le studiem mai în detaliu, din mai multe puncte de vedere: al reacțiilor pe care le provoacă în cazul utilizării în prezența *vs*. în absența unui martor/public, al tipurilor folosite de băieți *vs*. de fete aflați la vârsta adolescenței, al contextelor şi mediilor în care sunt folosite, al aprecierilor pe care adolescenții le formulează la adresa lor.

Când sunt insultați în public, subiecții au următoarele reacții (*fig. 4*): dintr-un total de 66 de băieți, 19 subiecți (adică 28,78%) răspund printr-o înjurătură, alți 19 (28,78%) recurg la agresiunea fizică, 9 (13,63%) folosesc insulte, 8 (12,12%) folosesc ironia, 4 (6,06%) răspund printr-o insultă gestuală, iar alți 4 (6,06%)

[10] *** *Le Petit Robert*. *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Paris, Société du Nouveau Littré, 1973, p.1657.

[11] Apud M. Berclaz, *Agressivité, hostilité et violence*, Hôpitaux Universitaires de Genève, 2001, p. 11.

preferă să adopte un comportament conciliant. Dintr-un total de 24 de fete, 8 subiecți (adică 33,33%) răspund printr-o insultă, 5 (20,83%) optează pentru un comportament împăciuitor, 3 (12,5%) reacționează printr-o înjurătură, alți 3 (12,5%) printr-o poreclă, alți 3 (12,5%) prin agresiune fizică, iar 2 (8,33%) răspund printr-o ironie.

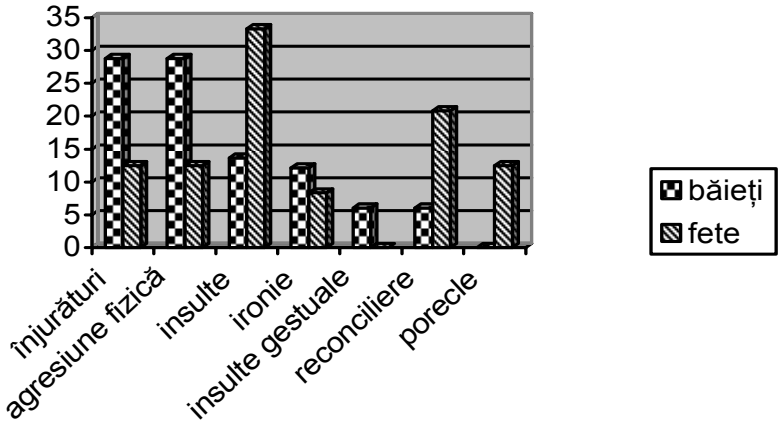

Fig. 4. Frecvența reacțiilor adolescenților la o insultă în public.

Când sunt insultați în absența vreunui martor, ***între patru ochi***, subiecții reacționează după cum urmează (*fig. 5*): dintr-un total de 66 de băieți, 19 subiecți (adică 28,78%) recurg la înjurături, 15 (22,72%) răspund printr-o agresiune fizică, 13 (19,69%) folosesc insultele, 6 (9,09%) adoptă un comportament împăciuitor, 5 (7,57%) folosesc porecle, alți 5 (7,57%) folosesc insulte gestuale, iar 3 (4,54%) răspund printr-o ironie.

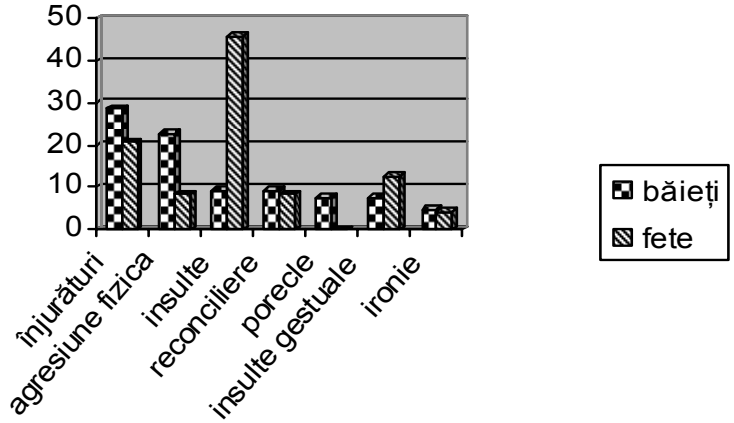

Fig. 5. Frecvența reacțiilor adolescenților la o insultă fără martori.

Dintr-un total de 24 de fete, 11 subiecți (reprezentând 45,83%) răspund printr-o insultă, 5 (20,83%) prin înjurături, 3 (12,5%) folosesc insulte gestuale, 2 (8,33%) recurg la agresiunea fizică, alți 2 (8,33%) preferă un comportament reconciliant, iar 1 subiect (4,16%) foloseşte ironia.

Constatăm că insultarea (în public sau între patru ochi) provoacă, cel mai adesea, o manifestare de agresivitate de acelaşi fel sau chiar mai gravă, motiv pentru care puțini subiecți adoptă un comportament reconciliant. *Agresiunea fizică* este soluția preferată a multor băieți şi chiar a fetelor, ceea ce demonstrează forța insultelor, efectul negativ pe care îl au asupra indivizilor şi costul lor în planul relațiilor interpersonale.

Prezența unui martor incită la reacții mai dure, ceea ce s-ar putea explica prin două motive opuse: pe de o parte, „rana narcisică"; jignirea pe care o provoacă o insultă este mai gravă în prezența unui martor, deoarece ea poate afecta nu numai imaginea de sine a celui insultat, ci şi imaginea pe care martorul o are despre cel insultat. Acesta din urmă este înjosit atât în propriii săi ochi, cât şi în ochii altuia, ceea ce, evident, poate influența realațiile sale sociale. Pe de altă parte, prezența unui martor îl încurajează oarecum pe cel insultat să reacționeze mai violent, deoarece acesta ar putea deveni, în ultimă instanță, aliatul său sau un arbitru care ar garanta o confruntare mai mult sau mai puțin corectă şi, eventual, mai puțin riscantă.

Băieții reacționează la fel de des prin *înjurături*, în ambele situații (în public *vs*. între patru ochi). Confuziile frecvente între „înjurătură" şi insultă/injurie, pe care le-am remarcat în răspunsurile subiecților la alți itemi, confuzii explicabile prin vocabularul comun, în parte, al celor două clase şi prin sensul dublu al cuvântului *înjurătură* în limba română (1. insultă/injurie v. fr. „insulte/injure", engl. „insult"; 2. înjurătură v. fr. „juron", engl. „swearing"), ne fac să credem că, şi la această întrebare, subiecții au ales varianta „înjurături" în sensul de injurie/insultă, folosirea înjurăturilor („jurons", "swearing") fiind mai puțin normală ca răspuns la o insultă adresată, întrucât înjurătura, de obicei, nu se adresează nimănui. Numele invocat este acela al garantului celor spuse de către cel care înjură, şi nu al unui referent care ar coincide cu destinatarul. Folosite în prezența cuiva, înjurăturile pot avea un efect insultant, în măsura în care ele conțin cuvinte vulgare sau blasfemiatoare care rănesc sensibilitatea auditorului-martor. Oricare ar fi sensul cuvântului „înjurătură" pentru subiecți, proporția ridicată de înjurături folosite ca răspuns la o insultă ne sugerează un comportament în oglindă, instinctiv sau conştient, foarte frecvent la adolescenți.

Frecvența cu care subiecții recurg la *ironie* variază de asemenea în funcție de prezența sau absența unui public care poate juca rolul de judecător. Ironia în fața unui martor îi va da vorbitorului ocazia să „se afirme" pe socoteala celui care l-a insultat.

Poreclele sunt folosite aproape la fel de frecvent în ambele situații, mai rar totuşi decât celelalte manifestări de agresiune. La fel insultele gestuale.

În ceea ce priveşte reacţiile fetelor la o insultă, ele includ mai ales *insulte* în ambele situaţii (în public *vs*. între patru ochi), dar şi *înjurături* (mai adesea în absenţa vreunui martor, poate din motive de politeţe, de bunăcuviinţă), *porecle*, *ironii* şi *comportamente reconciliante*. Ironia şi porecla sunt din nou folosite în prezenţa unui public/martor care ar putea aprecia creativitatea celei care le foloseşte.

Chestionaţi în ceea ce priveşte ***frecvenţa cu care folosesc insultele pentru a pune pe cineva la punct***, subiecţii declară următoarele (*fig. 6*): dintr-un total de 66 de băieţi, 22 de subiecţi (adică 33,33%) recurg la insulte „rar", 20 (30,3%) „foarte rar", 15 (22,72%) „frecvent", iar 9 (13,63%) întotdeauna.

Dintr-un total de 24 de fete, 8 subiecţi (adică 33,33%) recurg la insulte „rar", 7 (29,16%) „foarte rar", alţi 7 (29,16%) „frecvent", 2 (8,33%) „niciodată".

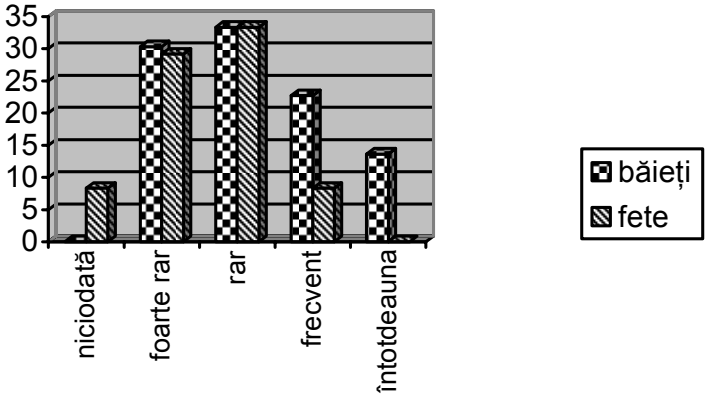

Fig. 6. Frecvenţa folosirii insultelor de către adolescenţi.

Remarcăm o folosire destul de frecventă a insultelor de către băieţi, dar şi de către fete, chiar dacă ei adoptă şi mai frecvent alte comportamente, pentru a răspunde criteriului de dezirabilitate socială sau pentru că implică costuri mai mici în planul comunicării decât insultele/injuriile.

Printre ***insultele folosite la adresa unei persoane de sex masculin***, am identificat următoarele tipuri (*tabelul 1*):

Tabelul 1

Tipuri de insulte adresate unei persoane de sex masculin

Tipuri de insulte	Băieţi	Fete
insulte referitoare la înfăţişarea fizică	17	3
insulte referitoare la caracteristici psihice	86	39
insulte referitoare la calităţi morale	34	16
insulte – metafore animale	16	8
insulte – metafore obiectuale	2	0
insulte – metonimii sexuale	3	0

Tabelul 1 (continuare)

insulte – metonimii scatologice	7	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	29	1
insulte referitoare la vârstă	2	0
insulte referitoare la originea etnică	20	0
insulte referitoare la mama celui insultat	12	0
blesteme	11	2

Remarcăm preferința adolescenților de ambele sexe pentru insultele care denunță defecte psihice (prostia) sau psiho-motrice (un handicap psihic şi/sau fizic) prin „nume de calitate”[12] (*prostule*, *prostu' naibii/dracului*, *tâmpitule*, *imbecilule*, *handicapatule*, *mutule*, *chiorule*), între care unele se prezintă ca metafore animale (*boule!*).

Insultele care denunță un comportament sexual deviant/ condamnabil sunt aproape tot atât de frecvente (*homalăule*, *muistule*, *bulangiule*, *fătălăule*, *sugaciule*, *violatule*). În măsura în care băieții acordă o importanță cu totul aparte virilității lor, aceste insulte, care transformă individul în obiect sexual şi îi conferă o poziție pasivă, li se par o armă de temut.

Adolescenții denunță şi degradarea morală a celorlalți, acuzându-i de laşitate, falsitate, mizerie morală, lipsă de caracter, prin folosirea unor „nume de calitate” cu sens propriu (*mincinosule*, *laşule*, *ticălosule*, *curvarule*, *martalogule*) sau cu sens metaforic (*împuțitule*, *măgarule*, *porcule*).

Nu lipsesc nici insultele „rasiste”[13], care condamnă individul pentru originea sa etnică devalorizată (*țigane*, *bozgore*).

Adolescenților le place să încalce tabuurile, folosind insulte formate din cuvinte vulgare din domeniul sexual sau scatologic. Devalorizarea, care afectează noțiunile pe care le desemnează când aceste cuvinte sunt utlizate în sens propriu, îi va afecta şi pe referenții lor umani în cazul unei utilizări metonimice, în care individul este redus la un organ sexual sau la o materie respingătoare, produs al defecației sau al ejaculării (*p...*, *cacamițule*, *căcatule*, *muie*, *vomitătură de c...*).

Băieții manifestă o plăcere perversă pentru insultele care o injosesc pe mama celuilalt prin evocarea unei practici sexuale care îi profanează corpul (*f... gura mă-tii!, f... pe mă-ta până o ustură să plângă tată-tu de milă!*, *f...-ți gura mă-tii!*) sau ceea ce ea e sfânt pentru ea (*băga-mi-aş p... în mormântu' mă-tii!*, *f...-ți altarul mă-tii!*).

În afară de insulte interpelative, băieții folosesc şi insulte formulate ca nişte dorințe (la condițional sau la conjunctiv) ce fac trimitere la practici sexuale degradante (sodomie, felație) pentru cel care le suportă fără voia lui (*sugi p…!*, *f...-ți gura ta!*).

[12] J. Cl. Milner, *De la syntaxe à l'interprétation. Quantités, insultes, exclamations*, Paris, Ed. Du Seuil, 1978.

[13] E. Larguèche, *L'injure à fleur de peau*, Paris, L'Harmattan, 1993.

Destul de asemănătoare din punct de vedere formal (tot la condiţional sau conjunctiv) şi funcţional (destinate să-l rănească pe celălalt), blestemele completează lista actelor agresive folosite de adolescenţi în relaţie cu un individ de sex masculin (*plimba-te-ai cu Smurdul!*, *târâi-te-ar porcii prin sat!*).

Formulele ultimelor două clase demonstrează înclinaţia adolescenţilor spre imaginar, vis, fantasmă, simboluri, exprimarea sentimentelor, non-raţional, pentru a nu spune iraţional, despre care vorbea şi Jacques Lazure[14].

În practică, mai multe dintre aceste tipuri pot fi folosite în acelaşi timp pentru a le spori efectul. De exemplu, insultele interpelative sunt însoţite uneori de insulte formulate ca dorinţe sau de blesteme, cărora le asigură o justificare şi, lucru mai important, un destinatar (*să te f... în gură, muistule!*, *mânca-mi-ai p..., căcatule!*).

Fetele folosesc mai ales insulte ce fac referire la defecte psihice sau la calităţi morale (*handicapatule*, *tâmpitule*, *imbecilu' şi prostu' naibii!*, *mincinosule*, *laşule* etc.)

Insultele cu conţinut sexual sau scatologic lipsesc din vocabularul lor, probabil din cauza unei mai mari sensibilităţi sau a unui plus de conformism.

Printre ***insultele adresate unei persoane de sex feminin***, am identificat următoarele tipuri (*tabelul 2*):

Tabelul 2

Tipuri de insulte adresate unei persoane de sex feminin

Tipuri de insulte	Băieţi	Fete
insulte referitoare la înfăţişarea fizică	62	15
insulte referitoare la caracteristici psihice	43	22
insulte referitoare la calităţi morale	90	11
insulte – metafore animale	57	9
insulte – metafore obiectuale	7	0
insulte – metonimii sexuale	2	0
insulte – metonimii scatologice	0	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	6	1
insulte referitoare la originea etnică	0	0
insulte referitoare la mama celui insultat	1	0
blesteme	6	0

Când se adresează unor persoane de sex feminin, băieţii încearcă să le umilească, evocând decăderea lor morală, înclinaţia pentru sex ce merge până la prostituţie (*curvă*, *prostituată*, *târfă*, *târâtură*, *traseistă*) sau pentru anumite practici sexuale (*limbistă*), defectele psihice (prostie, handicapuri) şi fizice (*urâtă*, *grăsană*, *pocitanie*, *vacă* etc.). Mai multe formulări ţin de figuri de stil, precum metaforele obiectuale sau animale, metonimii sexuale, devalorizante, întrucât ele reduc persoana la o caracteristică simbolizată de un animal sau obiect dezgustător (*scroafă*, *zdreanţă*, *vidanjă*) sau la organul ei sexual (*pi...*).

[14] *Ibidem*, p. 147.

Dacă insultele la adresa mamei sunt mai puțin frecvente decât în cazul unui băiat, cele sub formă de dorințe şi blesteme însoțite de o insultă interpelativă sunt tot atât de numeroase (*să mă pupi în c...!*, *du-te dracu' şi fă laba la morți, târfa dracu'!*).

Fetele utilizează la adresa altor fete insulte ce denunță prostia, urâțenia sau imoralitatea.

Insultele folosite de adolescenți ***la adresa unei persoane cunoscute*** se încadrează în următoarele tipuri (*tabelul 3*):

Tabelul 3

Tipuri de insulte adresate unei persoane cunoscute

Tipuri de insulte	Băieți	Fete
insulte referitoare la înfățișarea fizică	8	3
insulte referitoare la caracteristici psihice	37	21
insulte referitoare la calități morale	6	1
insulte – metafore animale	10	2
insulte – metafore obiectuale	1	2
insulte – metonimii sexuale	6	0
insulte – metonimii scatologice	5	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	12	0
insulte referitoare la originea socială	1	0
insulte referitoare la mama celui insultat	11	0
blesteme	13	6

În cazul unui destinatar cunoscut, băieții folosesc îndeosebi insulte referitoare la caracteristici psihice (prostie, un handicap) şi insulte ce denunță o practică sexuală condamnabilă şi umilitoare, întrucât individul este redus la un rol pasiv (de obiect) sau la acela de agent al unui simulacru (sodomie, felație, onanism: *găozarule*, *fătălăule*, *homalăule*, *muistule*, *falangistule*, *labagiu' dracu'*). Dorința de putere a celui care insultă se exprimă aici prin afirmarea neputinței adversarului (obiect insultat), căruia subiectul îi contestă orice valoare[15].

Destul de des, băieții recurg la metafore animale şi la metonimii sexuale şi scatologice, căci dezumanizarea adversarului trebuie nu doar să-l plaseze pe o treaptă mai joasă, ci să deschidă calea spre alte agresiuni. Aceasta pentru că, după cum remarcă Albert Bandura, „autocenzurarea comportamentului crud poate fi evitată prin despuierea oamenilor de calitățile lor umane. Dezumanizați, ei nu mai sunt văzuți ca nişte persoane cu sentimente, speranțe şi preocupări, ci asemeni unor obiecte subumane (Keen, 1986; Kelman, 1973) [...] E mai uşor să brutalizezi oameni când ei sunt văzuți ca specii animale josnice, ca atunci când grecii îşi numeau victimele *viermi* (Gibson & Haritos-Fatouros, 1986). În război, națiunile îşi transpun duşmanii în cele mai dezumanizate, demoniace şi bestiale imagini

[15] P. Guiraud, *Sémiologie de la sexualité. Essai de glosso-analyse*, Paris, Payot, 1978.

pentru a le fi mai uşor să-i ucidă (Ivie, 1980). Procesul de dezumanizare este un ingredient esenţial în comiterea de acte inumane."[16]

În plus, animalele cu care sunt comparaţi indivizii sunt simbolice pentru anumite defecte morale sau fizice (prostie – *boule!*; lipsă de caracter – *măgarule!*; urâţenie – *ghibol subteran, şobo*; diformitate – *vacă!*).

Alte defecte sunt enunţate de asemenea cu ajutorul unor „nume de calitate", folosite în sens propriu (laşitate, falsitate, ticăloşie, mizerie etc.).

Insultele care caută să-l rănească pe celălalt „atacându-i" mama se dovedesc foarte frecvente şi foarte variate (*mă, să-mi fac schiuri din crucea lu' mă-ta!*, *f...pe mă-ta în gură!*, *usca-mi-aş pe crucea mă-tii chiloţii! etc*.).

Insultele-dorinţe şi blestemele ocupă şi ele un loc important în vocabularul adolescenţilor de sex masculin (*băga-mi-aş p... în tine!, să te frec în nas!*, *du-te dracului!* etc.).

Fetele preferă insulte care denunţă prostia sau urâţenia (prostule, prostime întruchipată, fraiere, nebună, urecheatule etc.) şi blestemele (*să te ia dracu de fraier!, du-te în puii mei!*).

Insultele folosite de adolescenţi *la adresa unei persoane necunoscute* se încadrează în următoarele categorii (*tabelul 4*):

Tabelul 4

Tipuri de insulte adresate unei persoane necunoscute

Tipuri de insulte	Băieţi	Fete
insulte referitoare la înfăţişarea fizică	0	3
insulte referitoare la caracteristici psihice	24	12
insulte referitoare la calităţi morale	6	2
insulte – metafore animale	5	1
insulte – metafore obiectuale	2	0
insulte – metonimii sexuale	8	0
insulte – metonimii scatologice	0	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	6	1
insulte referitoare la vârstă	1	0
insulte referitoare la originea etnică	1	0
insulte referitoare la mama celui insultat	22	1
blesteme	24	2

Între insultele adresate de către băieţi unei persoane necunoscute, regăsim aceleaşi tipuri ca la adresa unei persoane cunoscute, totuşi cu o frecvenţă mai mare pentru insultele referitoare la mama sau morţii adversarului, adică fiinţele „sfinte" pentru el, dar şi dorinţe insultante prin faptul că evocă practici umilitoare pentru celălalt (*face-mi-aş schiuri din crucea lu' mă-ta şi sanie din copârşeu!*, *f... pe mă-ta în bot!*, *lăbări-m-aş pe mă-ta!*, *să-ţi iau morţii în p...!*; *da-ţi-aş clanţă!*, *să mă lingi ca din spate!*, *să mă slobozesc pe faţa ta! etc.*).

[16] A. Bandura, *Moral Disengagement in the Perpetration of Inhumanities*, "Personality and Social Psychology Review", nr. 3/1999, vol. 3, p. 200.

Insultele folosite de fete trimit la un defect psihic (prostie, nebunie), fizic (*pocitanie*, *urâților*), moral (*curvă*, *nesimțit*).

Când ***se adresează unei persoane mai puternice***, adolescenții recurg la următoarele tipuri de insulte (*tabelul 5*):

Tabelul 5

Tipuri de insulte adresate unei persoane mai puternice

Tipuri de insulte	Băieți	Fete
insulte referitoare la înfățișarea fizică	4	1
insulte referitoare la caracteristici psihice	14	11
insulte referitoare la calități morale	1	0
insulte – metafore animale	5	0
insulte – metafore obiectuale	0	0
insulte –metafore corporale	2	0
insulte – metonimii sexuale	3	0
insulte – metonimii scatologice	1	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	5	1
insulte referitoare la originea etnică	1	0
insulte referitoare la mama celui insultat	6	0
blesteme	8	2

Inventarul insultelor folosite la adresa unei persoane mai puternice este mai redus, unii subiecți reacționând chiar cu o anumită prudență (tac, rostesc insultele în gând sau se mulțumesc să-l ironizeze pe celălalt). Cei care aleg totuşi insultele, folosesc adesea, pentru a sfida, formule ce o atacă pe mama celuilalt sau ceea ce el consideră sfânt (familia, morții mamei sale) (*bag p… în mă-ta aia stearpă!*, *să-mi bag p… în mă-ta şi-n neamu' mă-tii!*).

Insultele ce denotă prostia, urâțenia şi un rol sexual degradant sunt folosite singure sau împreună cu tipul precedent (*în p... mă-tii, labagistule!*) sau cu blesteme (*du-te dracu' de homalău f…t în c…!*).

Mai rar, subiecții folosesc metonimii sexuale combinate cu formule sfidătoare sau metonimii scatologice (*bă p…, dacă eşti mare, crezi că mi-e frică de tine?*, *pişatule*).

Insultele ce fac referire la apartenența etnică sau socială a individului sunt foarte rare, adolescenții dovedindu-se, şi sub acest aspect, mai deschişi şi mai puțin preocupați de statutul social decât adulții. „Tinerii caută (…) să întâlnească alți tineri într-un climat social de egalitarism, în care camaraderia, punerea în comun, prietenia şi chiar dragostea dobândesc o mare importanță. Aceasta explică mai ales uşurința derutantă cu care tinerii stabiliesc contacte planetare cu alți tineri, dincolo de frontierele etnice, rasiale, lingvistice şi naționale."[17]

[17] J. Lazure, *op. cit*., p. 148.

Fetele folosesc insulte referitoare la caracteristici psihice sau fizice, la comportamentul sexual şi blesteme. Unele rostesc insulte în gând, iar altele evită să răspundă.

Când ***se adresează unei persoane mai slabe***, adolescenţii folosesc următoarele categorii de insulte (*tabelul 6*):

Tabelul 6

Tipuri de insulte adresate unei persoane mai slabe

Tipuri de insulte	Băieţi	Fete
insulte referitoare la înfăţişarea fizică	17	2
insulte referitoare la caracteristici psihice	13	6
insulte referitoare la calităţi morale	2	2
insulte – metafore animale	14	1
insulte – metafore obiectuale	3	0
insulte – metonimii sexuale	4	0
insulte – metonimii scatologice	1	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	3	0
insulte referitoare la vârstă	2	0
insulte referitoare la originea etnică	1	0
insulte referitoare la condiţia socială	2	0
insulte referitoare la mama celui insultat	9	0
blesteme	5	1

La adresa unei persoane mai slabe, subiecţii folosesc insulte ce denunţă tocmai această inferioritate fizică datorată unei constituţii fragile, pe care o evocă prin „nume de calitate" folosite cu sens propriu (*slăbănogule*, *amărâtule*, *aşchilopatule*, *piticule*) sau prin metafore animale şi obiectuale (*păduche*, *gânganie*, *cotocule*, *microscopule*, *chiştocule*).

Inferioritatea se poate explica şi printr-un defect psihic (*handicap*, *prostie*), prin vârstă (*mucosule*), printr-o origine incertă (*bitangule*), printr-o proastă condiţie socială (*flămândule*) sau printr-un comportament sexual degradant (*bă gay-ule*).

Insultele sunt însoţite uneori de ameninţări verbale (*bă bitangule, îţi rup gura de muie!*). Insultele formulate ca nişte dorinţe sau blestemele se combină cu insulte interpelative pentru a avea un impact mai puternic asupra destinatarului.

Chiar dacă o fac mai rar, fetele îşi atacă adversarul făcând referire la aceleaşi defecte: slăbiciune (*pricăjită*, *slăbănoaga naibii!*), prostie, ticăloşie sau diformitate (*tu, vacă!*).

Ele pot recurge chiar la agresiune fizică în acest caz, liniştite oarecum de slăbiciunea adversarului.

Întrebaţi dacă folosesc insulte la adresa părinţilor lor sau a profesorilor lor, subiecţii se arată mai respectuoşi cu primii decât cu cei din urmă, fapt reprezentativ pentru atitudinea generală a adolescenţilor faţă de şcoală şi faţă de familie.

Insultele folosite la adresa părinţilor lor se încadrează în următoarele categorii (*tabelul 7*):

Tabelul 7

Tipuri de insulte adresate părinților

Tipuri de insulte	Băieți	Fete
insulte referitoare la înfățișarea fizică	2	1
insulte referitoare la caracteristici psihice	6	2
insulte referitoare la calități morale	1	0
insulte – metafore animale	0	0
insulte – metafore obiectuale	1	0
insulte – metonimii sexuale	0	0
insulte – metonimii scatologice	0	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	0	0
insulte referitoare la originea etnică	0	0
insulte referitoare la mama celui insultat	1	0
blesteme	4	0
răspunsuri conținând o înjurătură eufemistică	2	0

Când îşi insultă părinții, băieții folosesc termeni apreciativi curenți, referitori la caracteristici psihice, fizice şi morale (*handicapatule/ă*, *tembelilor*, *urâtule*, *mincinoşilor*), precum şi blesteme din cele mai curente (*du-te naibii!*), răspunsuri impertinente sau care cuprind insulte eufemistice (*lăsați-mă-n pana mea în pace!*, *lăsați-mă, bre, în pielea mea!*).

Fetele folosesc rar insulte, cu referire la caracteristici psihice sau fizice. Cele mai multe îşi respectă părinții sau se apără strigând când se consideră neîndreptățite. Un subiect mărturiseşte că foloseşte toate tipurile de insulte la adresa tatălui său, care o insultă la rândul lui.

Insultele folosite la adresa profesorilor se încadrează în următoarele tipuri (*tabelul 8*):

Tabelul 8

Tipuri de insulte adresate profesorilor

Tipuri de insulte	Băieți	Fete
insulte referitoare la înfățișarea fizică	3	2
insulte referitoare la caracteristici psihice	20	1
insulte referitoare la calități morale	2	0
insulte – metafore animale	3	1
insulte – metafore obiectuale	2	0
insulte – metonimii sexuale	1	0
insulte – metonimii scatologice	2	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	2	0
insulte referitoare la originea etnică	0	0
insulte referitoare la mama celui insultat	3	0
insulte- dorințe	8	0
blesteme	0	1

La adresa profesorilor, băieţii folosesc un inventar mai bogat de insulte ce denunţă prostia, defecte fizice, imoralitatea (*gunoaielor*, *poponarilor*) sau proastele lor maniere (*martalogule*, *necioplitule*).

Insultele-dorinţe sunt foarte frecvente, pentru că sunt şi cele mai şocante (*să vă bag p… în inimă!*, *mânca-mi-ai p… mie şi la tot neamu' meu!*). Adolescenţii nu ezită să folosească metonimii sexuale şi scatologice(*să o f... pe soră-ta de pişat!*), insulte cu referire la mamă sau chiar ameninţări verbale, căci profesorii le impun, probabil, mai multe constrângeri decât părinţii lor.

Unii nu folosesc deloc (7), alţii rar (2) şi un subiect preferă o poreclă sau ironie în locul insultelor, iar alt subiect declară că îşi insultă profesorii doar pe la spate.

Cele mai multe dintre fete (14) nu îşi insultă profesorii, reţinerea unora (2) venind din teama de pedeapsă (exmatriculare).

Adolescenţii consideră ca fiind ***cele mai grave*** insultele din categoriile următoare (*tabelul 9*):

Tabelul 9

Tipuri de insulte considerate cele mai grave

Tipuri de insulte	**Băieţi**	**Fete**
insulte referitoare la înfăţişarea fizică	1	2
insulte referitoare la caracteristici psihice	9	3
insulte referitoare la calităţi morale	5	13
insulte – metafore animale	3	0
insulte – metafore obiectuale	0	1
insulte – metonimii sexuale	2	0
insulte – metonimii scatologice	1	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	2	0
insulte referitoare la originea etnică	2	0
insulte referitoare la mama celui insultat	30	2
insulte referitoare la familie/apropiaţi	4	2
insulte referitoare la morţi	1	0
blesteme	7	6

Respectul faţă de familie, în special faţă de mama lor, este pus în evidenţă şi de răspunsurile la întrebarea privitoare la insulta cea mai gravă. 30 de băieţi consideră ca fiind cele mai grave insultele ce trimit la o profanare a corpului mamei sau a altor fiinţe sau obiecte sfinte (*crucea mă-tii!, Dumnezeu' mă-tii!, morţii mă-tii!, băga-mi-aş p… în părinţii tăi!*). Alţi subiecţi consideră grave insultele care denotă prostia sau un alt handicap psihic şi/sau fizic, laşitatea şi înclinaţia spre sex, un comportament sexual condamnabil, o judecată rasistă (în măsura în care ele închid referentul într-o clasă etnică), respectiv anumite urări/dorinţe cu caracter sexual.

Fetele sunt mai sensibile la aprecierile morale referitoare la sex şi la insultele ce le atacă mama.

În ceea ce priveşte ***insulta cea mai puțin gravă***, subiecții menționează tipurile următoare (*tabelul 9*):

Tabelul 9

Tipuri de insulte considerate cele mai puțin grave

Tipuri de insulte	Băieți	Fete
insulte referitoare la înfățișarea fizică	2	0
insulte referitoare la caracteristici psihice	20	14
insulte referitoare la calități morale	4	1
insulte – metafore animale	5	2
insulte – metafore obiectuale	1	1
insulte – metonimii sexuale	2	0
insulte – metonimii scatologice	0	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	1	0
insulte referitoare la originea etnică	0	0
insulte referitoare la mama celui insultat	3	0
insulte referitoare la tatăl celui insultat	1	0
blesteme	16	4

Ceea ce ar putea explica măcar în parte obiceiul adolescenților chestionați de a folosi insulte este influența mediului familial şi şcolar, întrucât, din cei 90 de subiecți, 25 de băieți şi 11 fete confirmă că părinții lor folosesc insulte la adresa lor, chiar dacă unii o fac foarte rar.

Insultele folosite de părinți la adresa lor se referă direct sau indirect (insultele-metafore animale) la caracteristici psihice (prostie: *prostule/ă!*, *prostătură!*, *handicapată!*, *mă boule!*), la mama celui insultat (*f... biserica mă-tii!*, *gura mă-tii!*, *du-te-n p... mă-tii!*) sau, mai rar, la buna creştere a copiilor (*nesimțitule!*; *măgarule!*).

Mult mai numeroase şi mai variate sunt ***insultele folosite de profesori la adresa adolescenților***. 42 de băieți şi 11 fete citează, în ordinea frecvenței, tipurile următoare: insulte referitoare la caracteristici psihice (*prostule!*, *handicapaților!*, *nebunilor!*, *tembelilor!*, *idiotule!*, *imbecilule!*, *tâmpitule!*, *analfabeților!*, *bă boilor!*), insulte referitoare la lipsa de educație (*nesimțitule!*, *măgarilor!*, *animalelor!*), insulte referitoare la înfățişarea fizică (*neterminaților!*, *chiorule!!*, *jegosule!*, *nespălatule!*), insulte referitoare la condiția socială (*țăranilor!*, *flămândule!*), insulte referitoare la originea etnică (*cioară!*), insulte metonimii sexuale (*bă/mă*, *p...!*), blesteme (*f...-ți Dumnezeu' tău!*, *lua-te-ar dracu!*), insulte referitoare la mama celui insultat (*du-te-n p... mă-tii!*). Unii subiecți citează comparații devalorizante ce stau la baza unor viitoare insulte-metafore (*eşti ca pişatu' boului!*).

Întrebați dacă folosesc ***insulte fără intenția de a-l jigni/răni*** pe cel căruia i se adresează, subiecții declară următoarele: din 66 de băieți 12 nu folosesc insulte în joacă, 1 subiect confirmă fără a da exemple, alții 53 citează exemplele din *tabelul*

10. Dintre 24 de fete, 3 nu folosesc insulte fără semnificație agresivă, 2 confirmă fără a da exemple, alte 19 citează exemplele enumerate în *tabelul 10*.

Tabelul 10

Tipuri de insulte folosite „în joacă”

Tipuri de insulte	Băieți	Fete
insulte referitoare la aspectul fizic	5	4
insulte referitoare la caracteristici psihice	32	19
insulte referitoare la calități morale	1	2
insulte – metafore animale	8	5
insulte –metonimii sexuale	4	1
insulte – metonimii scatologice	3	0
insulte referitoare la comportamentul sexual	12	0
insulte referitoare la condiția socială	2	1
insulte referitoare la mamă/soră	11	1
insulte – dorințe	7	0
blesteme	0	5

În privința ***contextelor în care folosesc insulte fără semnificație agresivă***, subiecții manifestă următoarele preferințe: dintre 66 de băieți, 42 amintesc grupul de prieteni, 26 familia, 22 comunicarea cu colegii, 19 comunicarea cu necunoscuții. Dintre 24 de fete, 16 menționează grupul de prieteni, 15 comunicarea cu colegii, 5 familia, 4 comunicarea cu persoane necunoscute.

Uneori insultele devin ***formule de adresare curentă pentru apropiați***. Astfel, 49 de băieți citează tipurile următoare: insulte referitoare la caracteristici psihice (*fraiere!*, *nebunule/ă!*,), insulte metafore animale (*curcanule!*, *şobolanule!*, *vacă şi râie!*), insulte metonimii sexuale (Ce faci, *p…ă*?, ce faci, *labă*?, ce faci, *pi..?*), insulte referitoare la comportamentul sexual (ce faci, *poponarule*?), insulte referitoare la aspectul fizic (*chiorule!*, *urâtule!*, *mortule!*), insulte formulate ca nişte dorințe (*să trăieşti, mânca-mi-ai p…!*), insulte blesteme (ce faci, *dă-te drecu'*?). 13 fete citează exemple din categoria insultelor metafore animale (*boule!*, *balenă!*, *vacă!*), insulte referitoare la caracteristici psihice (*fraieră!*) sau blesteme, uneori eufemistice (*ce faci, du-te în puii mei*?).

Alteori, ***insultele*** sunt folosite ca ***porecle***. Dintre acestea, 48 de băieți citează: metafore animale (*cioară*, *şobo*, *vacă*, *măgarule*, *scroafă*, *maimuță*), metafore obiectuale (*diplă*, *cârnatule*, *tampaxule*), insulte referitoare la comportamentul sexual (*gayule*, *homalăule*, *labagistule*, *găozarule*, *poponarule*, *muistule*, *fatălăule*), insulte referitoare la înfățisarea fizică (*buzatule*, *scheletule*, *umflatule*, *urecheatule*), insulte metonimii sexuale (*labă*, *pi…*, *p…ică*, *pi… opărită*, *coaie reci*), insulte referitoare la condiția socială (*corturarule*). Fetele citează insulte referitoare la aspectul fizic (*blondă*, *urecheatule*) sau la comportamentul sexual (*homalăule*).

4. **CONCLUZII**

Dat fiind că insultele sunt acte ce constau în aplicarea unor etichete depreciative ce operează o recategorizare negativă a referentului, contestându-i astfel apartenența la specia umană sau la un anumit grup care îi conferă o identitate, ceea ce îi afectează imaginea de sine, respectul de sine, analiza insultelor se dovedeşte interesantă pentru identificarea criteriilor de valorizare socială implicate în construirea imaginii de sine, pentru studierea dinamicii grupurilor sociale, a raporturilor sociale – fie pe orizontală (între egali), fie, mai adesea, pe verticală (între un grup dominant şi un grup dominat).

Insultele reflectă sistemul de valori al locutorului şi, indirect, al comunității lingvistice căreia îi aparține. Căci inventarul tarelor incriminate poate constitui şi punctul de plecare în identificarea calităților ce se cuvine a fi cultivate, ce sunt apreciate de societatea sau grupul căruia îi aparțin atât cel care uzează de insulte, cât şi cel insultat.

Coroborând răspunsurile adolescenților cu itemii propuşi, remarcăm importanța pe care aceştia o acordă familiei (îndeosebi respectul lor față de mamă), unor calități precum dezvoltarea mentală, integritatea fizică şi morală, calității de ființă umană (cel mai adesea contestată prin încadrarea individului într-o specie inferioară prin insultele-metafore animale sau într-o clasă de obiecte devalorizate prin insultele-metafore obiectuale sau metonimii scatologice, prin reducerea lui la o parte a corpului reprezentativă pentru o funcție devalorizată – reproducere). Insultele referitoare la originea etnică sau la condiția socială sunt mai rar folosite de adolescenți, dovedind o mai mică preocupare a acestora pentru identitatea rasială sau socială. Insultele formulate ca dorințe sau blestemele dovedesc un interes aparte pentru sexualitate şi, în acelaşi timp, nevoia de afirmare prin creativitate, prin expresivitate.

Insultele nu sunt însă folosite doar ca forme de manifestare a agresivității, ci pot deveni mărci de solidaritate, în funcție de relația socială de proximitate dintre interlocutori şi de circumstanțele în care acestea sunt folosite. Într-un context oficial, în care distanța dintre interlocutori este mai mare, insultele grave îşi păstrează semnificația, întrucât au drept martori şi subiecți aparținând altor grupuri. În grupul de prieteni, în familie sau în comunicarea cu colegii, adolescenții folosesc insulte şi ca termeni de adresare curentă sau insulte porecle, menite să consolideze relațiile in-group în virtutea conivenței în situații de comunicare ambivalente.

Frecvența cu care adolescenții folosesc insultele, atât ca mărci de conflict, cât şi ca mărci de cooperare în comunicare, demonstrează înclinația lor pentru o manifestare directă şi imediată a sentimentelor şi emoțiilor în comunicarea cu persoane de aceeaşi vârstă sau cu adulții.

Frecvența cu care profesorii şi părinții lor, respectiv adolescenții înşişi folosesc diverse tipuri de insulte în grupul de prieteni poate explica, la rândul ei, acest comportament şi dovedeşte rolul educației în formarea individului.

5. **CHESTIONAR T.I. (Anexa 1)**

Vârsta (în ani împliniți): _____ Sexul (M/F): _____
Școala: _____

Instrucția: Citiți cu atenție întrebările de mai jos și alegeți, acolo unde e cazul, o singură variantă. Răspundeți la toate întrebările, oferind cât mai multe exemple acolo unde vă sunt solicitate. Nu există răspunsuri bune sau rele.

1. Cum reacționați când intrați în conflict cu o persoană cunoscută (membru al familiei, prieten/ă, coleg/ă, vecin/ă)? Încercuiți comportamentul pe care îl adoptați cel mai frecvent: ■ o insultați; ■ o înjurați; ■ o ironizați; ■ o porecliți; ■ o agresați fizic; ■ folosiți insulte gestuale; ■ căutați o rezolvare fără a o agresa fizic sau verbal.
2. Cum reacționați când intrați în conflict cu o persoană necunoscută? Încercuiți comportamentul pe care îl adoptați cel mai frecvent: ■ o insultați; ■ o înjurați; ■ o ironizați; ■ o porecliți; ■ o agresați fizic; ■ folosiți insulte gestuale; ■ căutați o rezolvare fără a o agresa fizic sau verbal.
3. Cum reacționați cel mai frecvent când sunteți insultat în public? Prin: ■ insulte; ■ înjurături; ■ ironie; ■ porecle; ■ insulte gestuale; ■ agresiune fizică; ■ comportament pașnic, împăciuitor.
4. Cum reacționați cel mai frecvent când sunteți insultat între patru ochi? Prin: ■ insulte; ■ înjurături; ■ ironie; ■ porecle; ■ insulte gestuale; ■ agresiune fizică; ■ comportament pașnic, împăciuitor.
5. Cât de des recurgeți la insulte pentru a pune pe cineva la punct? ■ niciodată; ■ foarte rar; ■ rareori; ■ frecvent; ■ întotdeauna.
6. Ce insulte folosiți, dacă e cazul, la adresa unui băiat ? (gen: bă boule!/măgarule!/prostule! etc.)
7. Ce insulte folosiți, dacă e cazul, la adresa unei fete? (gen: tu, vacă!/proastă! etc.)
8. Ce insulte folosiți, dacă e cazul, la adresa prietenilor/cunoscuților?
9. Ce insulte folosiți, dacă e cazul, la adresa necunoscuților?
10. Ce insulte folosiți la adresa unei persoane mai puternice/mari decât dumneavoastră?
11. Ce insulte folosiți la adresa unei persoane mai slabe/mici decât dumneavoastră?
12. Ce insulte folosiți, dacă e cazul, la adresa părinților?
13. Ce insulte folosiți, dacă e cazul, la adresa profesorilor?
14. Care vi se pare insulta cea mai gravă/insuportabilă?
15. Care vi se pare insulta cea mai mai puțin gravă?
16. Există insulte pe care le folosiți în joacă, fără intenția de a jigni pe cel căruia i se adresează? Care sunt acelea?
17. În ce situații folosiți insulte fără semnificație agresivă?
18. Părinții dumneavoastră folosesc insulte la adresa dumneavoastră? Care sunt acelea?
19. Profesorii dumneavoastră folosesc insulte la adresa dumneavoastră sau a colegilor dvs.? Care sunt acelea?
20. Există vreo insultă pe care o folosiți ca formulă de adresare curentă la adresa vreunui apropiat (coleg, prieten, rudă)? Care este aceea?
21. Există vreo insultă pe care o folosiți ca poreclă pentru un apropiat? Care este aceea?